

Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny

Sídlo: Gymnázium na Hubeného ulici 23, 834 08 Bratislava

web: <http://saus.yw.sk>; email: janpapuga@gmail.com

Pán doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.

Štátny pedagogický ústav
Pluhová 8
830 00 Bratislava

V Bratislave dňa 26. 11. 2012

VEC

Záver z konferencie Slovenskej asociácie učiteľov slovenčiny a pripomienky

Vážený pán riaditeľ,

v dňoch 18. – 19. 10. 2012 sa konala konferencia Slovenskej asociácie učiteľov slovenčiny (ďalej SAUS), každoročne venovaná aktuálnym otázkam vyučovania slovenského jazyka a literatúry (ďalej SJL). Účastníkmi konferencie boli členovia a sympatizanti SAUS, učitelia SJL zo základných, stredných a vysokých škôl. Program konferencie (v prílohe) súvisel s vyučovaním SJL. Na základe diskusií a jednotlivých diskusných príspevkov predkladáme tieto návrhy, pripomienky, požiadavky:

1. V súčasnosti platný štátny vzdelávací program (ďalej ŠVP) pre ISCED 3 preferuje druhovo-žánrové osnovanie literárnych tém. Na základe overovania tohto modelu v praxi požadujeme, aby si učitelia stredných škôl mohli vyberať medzi dvoma spôsobmi osnovania literárneho učiva – **druhovo-žánrovým alebo chronologickým**, t. j. podľa literárnych období bez prehnanej historizácie či encyklopedickosti. Navyše sa oba typy osnovania dajú dopĺňať, teda nevylučujú sa. Požadujeme, aby boli tieto alternatívy zapracované aj v plánovanej zmene ŠVP.

2. Požadujeme zverejniť na stránkach ŠPÚ mená členov ústrednej predmetovej komisie v prípade ich menovania.

3. Vo výkonových štandardoch ŠVP navrhujeme zjednodušiť jeho štruktúru – odstrániť modulové osnovanie a zložito štruktúrovaných tabuliek na niekoľkých stranách. Takisto navrhujeme zrušiť vzdelávacie oblasti, ktoré sú len formálnym spôsobom kategorizácie učiva a vyučovacích predmetov. Požadujeme jednoduchý pedagogický dokument, zrozumiteľný nielen učiteľom, ale aj žiakom a rodičom. V súčasnosti platný ŠVP toto nenapĺňa.

4. Je nutné prehodnotiť tzv. povinnú literatúru v ŠVP pre ISCED 3. V prípade, že sa bude literatúra určovať centrálnou, mal by sa zoznam povinných diel citlivo prepracovať, prispôbiť charakteru súčasných žiakov, vybrať reprezentatívnejšie, súčasnejšie a motivujúcejšie literárne diela (prípadne by sa mal zoznam „povinne literatúry“ pravidelne aktualizovať). Pri výbere literárnych diel by sa však zároveň nemali ignorovať tie, ktoré súvisia s kultúrou a identitou Slovenska (napr. Proglas). Zoznamy povinnej literatúry by mohli v liberálnejšom variante zostať v kompetenciách školy v stanovenom počte (napr. 40 kníh počas vyučovacieho obdobia), keďže v rámci testovania sa i tak využívajú rôznorodé texty na rozbor, nebývajú teda závislé od centrálného výberu textov v ŠVP. Absenciu povinnej literatúry pre ISCED 2 vítame,

nech zostane v rukách učiteľa, ktorý výber prispôsobí zloženiu, charakteristike a požiadavkám triedy a žiakov. Pozitívnym krokom by bolo, keby sa aj ŠVP pre ISCED 3 mal takúto možnosť výberu.

5. Treba ponechať ročníkové určovanie obsahu ŠVP na ISCED 3 na predmetovej komisii školy, ako je tomu po revízii ŠVP (2009). Ak by sa zaviedlo povinné prerozdelenie obsahu do ročníkov, hrozí, že sa učivo konzervuje, nebude sa môcť prispôsobovať charakteru (tempu) triedy alebo medzipredmetovým vzťahom.

6. Požadujeme ponechať časové (ročníkové) rozvrhnutie povinných kontrolných písomných prác na rozhodnutí predmetovej komisie danej školy. Učitelia najlepšie vedia, ktorý žánr v danom ročníku ich trieda zvládne.

7. Navrhujeme zjednotiť, a tým zrovnoprávniť počet hodín SJL na SOŠ a gymnáziách v učebných odboroch, kde je dotácia 1 - 1,5 hodiny týždenne. Upozorňujeme na to, že žiaci týchto škôl pristupujú k jednotnej maturite podľa rovnakých Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov. V prípade nižšej časovej dotácie sú títo žiaci diskriminovaní v príprave na maturitu.

8. Navrhujeme zvýšiť počet hodín SJL na ISCED 3. Nakoľko má predmet SJL výnimočné postavenie, vyučujú sa v ňom kompetencie, akými sú čítanie s porozumením, jazyková kultúra, interpretácia a produkcia textov, rozbor literárnych diel, prednes textu. Navrhujeme povinné delenie aspoň jednej hodiny z časovej dotácie (uvedomujeme si, že delenie všetkých hodín nie je v súčasnosti možné). Ak by sa navýšila dotácia nášho predmetu, odmietame priamo úmerné rozšírenie obsahu ŠVP. Rozšírenú dotáciu využijeme predovšetkým na dôkladný rozvoj mnohých kompetencií žiakov, špecifických pre predmet SJL. Okrem iného sa v súčasnom stave neberie do úvahy, že klesá záujem o vzdelávanie, motivácia žiakov, vedomostná úroveň, vyskytujú sa rôzne vývinové poruchy učenia a znižuje sa úroveň pravopisu, čomu by uvedené riešenie mohlo predchádzať. V porovnaní so širším (stredo)európskym kontextom je Slovensko krajina s najnižším počtom hodín pre materinský jazyk a literatúru na strednej škole. V niektorých európskych krajinách na stredných školách gymnaziálneho typu týždenná hodinová dotácia tohto predmetu v maturitných ročníkoch dosahuje dokonca až 5 hodín týždenne.

9. Požadujeme upraviť vo Vyhláske MŠVV Slovenskej republiky č. 318/2011 Z. z. vzorec hodnotenia pri skúšaní internej časti MS v nadväznosti na pomer hodín vyučovania jazyka a literatúry s možnosťou hodnotiť vzorcom zodpovedajúcim pomeru oboch zadaní 1:1.

10. Pri zmene ŠVP treba venovať pozornosť ISCED 1 a 2, kde by sa mal klásť dôraz na elementárne jazykovo-literárne kompetencie – ovládať pravopis a skloňovanie, ovládať čítanie (s porozumením), vedieť interpretovať a štylizovať jednoduché texty. Cieľom základnej školy musia byť elementárne jazykovo-literárne operácie, na ktoré sa má nadviazať nadstavbovým učivom na stredných školách.

11. Podporujeme podobu jedného dokumentu, podľa ktorého by sa vyučoval predmet SJL. Odmietame, aby mal školský vzdelávací program niekoľko sto strán. Preferujeme podobu jediného dokumentu – tematického výchovno-vzdelávacieho plánu, do ktorého by sa integrovali výchovné ciele, výkonové štandardy a prierezové témy v rozsahu potrebnom pre informačný charakter tohto dokumentu.

12. Pripomíname našu požiadavku na zaradenie učebníc autorského kolektívu Alena Polakovičová – Milada Caltíková (Slovenský jazyk I, II, III, IV; Literatúra I, II, vydavateľstvo Orbis Pictus Istropolitana) medzi učebnice s doložkou Ministerstva školstva, ktoré budú preplácané tak, ako v súčasnosti platné učebnice slovenského jazyka a literatúry. Požadujeme rovnaký prístup aj k ďalším alternatívnym učebniciam, ktoré vzniknú a budú v súlade so ŠVP. Rovnako žiadame o dôslednejšiu distribúciu

schválených titulov učebníc, a aj o možnosť ich dodatočného zakúpenia v prípade, že žiak knihu stratí.

13. Žiadame o zaradenie kníh Slovník súčasného slovenského jazyka (A – G; H – L) Slovenskej akadémie medzi všeobecné pomôcky v písomnej forme internej časti maturitnej skúšky a v ústnej odpovedi.

14. Žiadame o presunutie termínu testovania 9 na mesiac máj, jún, keďže máme zlé skúsenosti so žiakmi, ktorí po vykonaní testovania 9 v marci a po prijatí na stredné školy odmietajú pracovať a je náročné motivovať ich k ďalším výkonom.

15. Žiadame o možnosť, aby sa na gymnáziu zo SJL dalo maturovať z vyššej úrovne.

16. Domnievame sa, že v predmete SJL sa zanedbáva výroba a distribúcia multimediálnych učebných pomôcok typu Planéta vedomostí. Učiteľ je odkázaný na vlastné multimediálne produkty, ktoré neraz hraničia s autorským zákonom.

17. Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry považujeme za všeobecný dokument, ktorý vznikol abstrahovaním vyučovacích tém zo ŠVP. Informácie v ňom nie sú dostatočne konkrétne, aby poskytli učiteľom, ale najmä študentom a rodičom jasnú predstavu o obsahu maturitnej skúšky. Preto požadujeme, aby sa východiskovým dokumentom v príprave na maturitnú skúšku stal po prepracovaní a nevyhnutnej konkretizácii výlučne ŠVP. Zabránilo by sa tým aj zbytočnému dualizmu pedagogických dokumentov.

Na základe dlhoročnej spolupráce s riadiacimi inštitúciami a aktívneho pripomienkovania problematiky vyučovania SJL sa domnievame, že by naša Asociácia mala mať zastúpenie v ústrednej predmetovej komisii. Preto Vás oslovujeme s týmto návrhom. Dlhodobo máme záujem spolupracovať pri tvorbe a aktualizácii ŠVP, keďže našimi členmi sú aktívni slovenčinári, ktorí môžu ponúknuť rôzne nápady, návrhy a riešenia. Chceme v spoločnej diskusii predísť chybám, nedorozumeniam a neustálym zmenám v ŠVP. Ako organizácia s desaťročnou pôsobnosťou máme možnosti, ktoré by mohli smerovať k spoločnému cieľu: kvalitná aktualizácia ŠVP zo SJL. Žiadame Vás preto o možnosť stať sa členom ústrednej predmetovej komisie SJL.

Teším sa na ďalšiu spoluprácu.

S pozdravom

PhDr. Ján Papuga, PhD.
Predseda Rady SAUS

Príloha:
Program konferencie SAUS

Na vedomie:
Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
Štátny inštitút odborného vzdelávania
Členovia SAUS